

Dermatologie

Constitutioneel eczeem en (voedsel)allergie

Veel ouders van kinderen, en ook volwassenen, denken dat een allergie de oorzaak is van eczeem. Zij komen met de vraag bij de huisarts of dermatoloog voor een allergietest. Maar bij constitutioneel eczeem, een eczeem dat in aanleg aanwezig is, speelt allergie niet altijd een rol.

In geval van eczeem is de vraag niet “waar ben ik allergisch voor?”, maar “heeft een allergie misschien invloed op de ernst van het eczeem?”

Deze brochure geeft informatie over:

- allergie;
- symptomen van een allergische reactie;
- de betekenis is van een allergietest;
- hoe om te gaan met de resultaten van een allergietest ;
- de rol van de dermatoloog bij (voedsel)allergie.

Allergie, allergeen en sensibilisatie

Uitleg over allergie bij eczeem begint met de theorie, ingewikkeld, maar noodzakelijk om het vervolg te begrijpen. Een allergische reactie is een overdreven reactie van het afweersysteem op een onschuldige, lichaamsvreemde stof. Deze lichaamsvreemde stof wordt een allergeen genoemd.

Een allergische reactie verloopt via een bepaald stramien. Er moet sprake zijn van blootstelling aan een allergeen. Dat wil zeggen dat de huid of de slijmvliezen in contact komen met een allergeen, zoals bij aanraken, inademen of eten.

Personen die een familiale aanleg hebben, die atopisch zijn zoals bij constitutioneel eczeem, astma en hooikoorts kunnen na contact met een allergeen hiertegen antistoffen aanmaken. Deze antistoffen worden IgE genoemd en zijn met behulp van bloedonderzoek te bepalen. Als uit bloedonderzoek blijkt dat iemand antistoffen heeft gemaakt tegen een bepaald allergeen, dat

wil zeggen een verhoogd IgE heeft voor dat specifieke allergeen zeggen we dat de patiënt gesensibiliseerd is. Sensibilisatie is het proces dat er antistoffen worden gevormd na contact met een allergeen. Als er een verhoogd IgE in het bloed wordt aangetoond, wil dat nog niet zeggen dat iemand allergisch is. Men moet dan ook de bijbehorende klachten hebben.

Dit is een ingewikkeld verhaal dat aan de hand van hooikoorts duidelijk gemaakt kan worden.

Iemand kan een verhoogd IgE hebben voor boompollen of graspollen, zonder dat hij daarvan daadwerkelijk klachten ondervindt. Deze persoon is gesensibiliseerd voor boompollen of graspollen. Degene die gesensibiliseerd is voor graspollen of boompollen en daarbij de typische hooikoortsklachten heeft, zoals niezen, snotterigheid, jeukende, tranende ogen, is allergisch voor de betreffende gras- of boompollen. Hieruit valt ook af te leiden dat het verhaal van de patiënt zelf meer informatie geeft over een allergie dan een allergietest. Een allergietest kan het verhaal van de patiënt ondersteunen.

Een allergische reactie kan milde tot ernstige verschijnselen geven.

Verschillende types allergie

Er bestaan verschillende types allergie. Daarvan worden hier twee types genoemd, die een rol kunnen spelen bij eczeem.

Een type I allergie uit zich in een snelle reactie, die zich binnen enkele minuten tot een paar uur na contact met het allergeen ontwikkelt. Voorbeelden van een type I reactie zijn voedselallergie en hooikoorts.

Een type IV allergie uit zich in een trage reactie, die zich binnen 24 - 72 uur na contact ontwikkelt. Voorbeelden van een type IV allergie zijn contactallergische reacties op bijvoorbeeld nikkel, cosmetica en haarverf. Het eczeem dat hierdoor wordt

veroorzaakt wordt allergisch contact eczeem genoemd. Iedereen kan contacteczeem krijgen.

In deze brochure wordt de type I allergie behandeld in relatie met constitutioneel eczeem.

Soorten allergenen

Een belangrijke groep allergenen bij de type I allergie is de groep inhalatieallergenen die het lichaam binnen komt via de inademing. Voorbeelden van inhalatieallergenen zijn huisstofmijt, huidschilfers van dieren (honden, katten), stuifmeel van bomen en grassen. Bij iemand die hiervoor gevoelig is kunnen deze allergenen allergische klachten geven van de luchtwegen (astma), de neus en de ogen (hooikoorts) en slechts in enkele gevallen van de huid.

Daarnaast bestaat er een groep allergenen die via voeding het lichaam binnenkomt, de voedselallergenen. Een aantal bekende voedselallergenen zijn koemelk, kippenei, soja, vis, pinda.

Bij zuigelingen en jonge kinderen spelen vooral voedselallergieën voor melk en ei een rol. Deze zijn vaak van voorbijgaande aard. Een voedselallergie is bij volwassenen zelden relevant voor het eczeem. Voedselallergie kan een scala van symptomen geven, waaronder huidreacties.

Symptomen van voedselallergie

Algemene symptomen van voedselallergie bij kinderen zijn: slecht groeien, onrust, ontroostbaar huilen. Daarnaast kan voedselallergie specifieke klachten geven:

- huid en slijmvliezen (roodheid, galbulten, jeuk, prikkeling in de mond, zwelling van lippen en ogen);
- maag-darmkanaal (misselijkheid, braken, diarree, voedselweigering, darmkolieken);

- luchtwegen (piepen, kortademigheid, zwelling van de keel);
- hart- en bloedvaten (verlaging van de bloeddruk, bewustzijnsverlaging, (anafylactische) shock).

De symptomen van voedselallergie zijn reproduceerbaar, dat wil zeggen dat na het eten van het verdachte voedingsmiddel elke keer opnieuw een reactie optreedt.

Relatie tussen voedselallergie en eczeem

Constitutioneel eczeem en voedselallergie kunnen samen voorkomen. Constitutioneel eczeem wordt niet veroorzaakt door een voedselallergie. De voeding werkt eerder als een prikkel die aanzet tot verergering van jeuk en roodheid.

Voedselallergie komt met name voor bij heel jonge kinderen. Naarmate een kind ouder wordt neemt de rol van voedselallergie af. Dit heeft onder andere te maken met het rijpingsproces van de afweer in de darmwand.

Preventie van allergie

Borstvoeding gedurende minimaal 6 maanden kan een tijdelijk preventief effect hebben bij het ontwikkelen van een voedselallergie.

Vermijden (eliminieren) van allergene voedingsmiddelen door de moeder tijdens de borstvoedingsperiode wordt niet geadviseerd. Een dergelijk eliminatiedieet is namelijk zwaar om te volgen. Wanneer een zogende vrouw toch besluit een eliminatiedieet te volgen is het belangrijk dat zij voldoende calcium, vitamines en mineralen binnen krijgt. Dit kan het beste onder begeleiding van een diëtiste. Bijvoeding begint bij voorkeur vanaf de 4de maand.

Passief roken verhoogt de kans op het ontwikkelen van een allergie.

De rol van dermatoloog

De dermatoloog richt zich in de eerste plaats op het ontstaan van het eczeem, de specifieke invloeden op het eczeem en de behandeling. Wanneer u vermoedt dat bepaalde voeding een rol speelt bij het eczeem zal de dermatoloog daarover doorvragen. Als een voedselallergie onduidelijk dan wel waarschijnlijk lijkt zal hij uw kind met uw instemming voor een uitgebreide beoordeling verwijzen naar de allergoloog en/of diëtist in de kinderkliniek.

Begeleiding van een diëtiste kan noodzakelijk zijn als jonge kinderen in de groei essentiële voedingsmiddelen uit de voeding weglaten.

Bij de dermatoloog

Tijdens uw eerste bezoek aan de polikliniek stelt de dermatoloog u diverse vragen. Als u denkt dat bepaalde voeding huidverschijnselen geeft bij uw kind zal de dermatoloog u daarover specifieke vragen stellen. Hij zal vragen welk(e) voedingsmiddel(en) u verdenkt, welke symptomen u ziet, hoeveel tijd er verloopt tussen het eten en het ontstaan van de klachten, of de klachten altijd optreden na het eten van het specifieke voedingsmiddel en naar de acties die u hebt genomen. Soms zijn er thuis al verschillende voedingsmiddelen uit de voeding weggelaten om het effect op het eczeem te bekijken. Als het elimineren van een voedingsmiddel niet tot verbetering van de klachten heeft geleid is een allergie voor dat voedingsmiddel niet waarschijnlijk.

Omdat eczeem van nature wisselvallig verloopt en omdat eczeem beïnvloed wordt door veel factoren is het opsporen van de invloed van een specifiek voedingsmiddel op eczeem niet gemakkelijk. Een voedingsdagboekje waarin specifieke observaties genoteerd kunnen worden, is daarbij een handig hulpmiddel.

Aanvullend onderzoek

Behalve de anamnese zijn er nog verschillende onderzoeken die meer duidelijkheid kunnen geven over een eventuele voedselallergie: allergologisch onderzoek en voedselprovocatietesten. Deze voedselprovocatietesten worden niet door de dermatoloog uitgevoerd, maar door de allergoloog.

Allergologisch onderzoek

Bij verdenking van een voedselallergie kan ter ondersteuning van de gegevens worden besloten tot allergologisch onderzoek. Dat kan in de vorm van bloedonderzoek en huidpriktesten. Soms laat de huisarts al een bloedonderzoek uitvoeren.

Met bloedonderzoek is na te gaan of iemand al dan niet gesensibiliseerd is. Het is niet zinvol om op basis van sensibilisatie zonder verschijnselen het specifieke voedingsmiddel te elimineren.

Voedselprovocatietesten

Een voedselprovocatietest kan meer duidelijkheid geven over een eventuele voedselallergie. De provocatietest kan open of geblindeerd worden uitgevoerd.

Bij een voedselprovocatietest krijgt het kind het specifieke voedingsmiddel met tussenpozen in steeds grotere porties, terwijl het intussen geobserveerd wordt op eventuele reacties.

Bij een open test is het aan iedereen bekend welk voedingsmiddel wordt geprovoceerd. Een open test kan in het ziekenhuis en in sommige gevallen thuis worden uitgevoerd.

Een dubbelblinde voedselprovocatietest wordt op twee verschillende dagen afgenomen, de ene dag met en de andere dag zonder het specifieke voedingsmiddel. Niemand weet op welke dag het verdachte voedingsmiddel getest wordt. Pas na de twee testdagen wordt de sleutel verbroken.

In vergelijking met de open voedseltest is de dubbelblinde test het meest betrouwbare onderzoek naar voedselallergie.

Op basis van de testresultaten kan de behandelaar de patiënt het juiste eliminatiedieet voorschrijven of de voeding (her) introduceren.

Ook de voedselprovocatietesten worden niet op dermatologie uitgevoerd; de kinderen worden verwezen naar de kinderkliniek.

Tot slot

Constitutioneel eczeem houdt zijn normale beloop, ondanks eliminatie van voedingsmiddelen bij bewezen voedselallergie. Dat wil zeggen dat de perioden waarin de huid rustig is zal worden afgewisseld door perioden met eczeem en jeuk.

De juiste behandeling van het eczeem en een juiste huidverzorging blijven daarom belangrijk.

Websites

Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u de volgende websites raadplegen:

www.voedselallergie.nl

www.voedingscentrum.nl

www.allergieplein.nl

Vereniging Voor Mensen met Constitutioneel Eczeem
(www.vmce.nl)

Informatie over huidziekten door dermatologen voor patiënten en huisartsen (www.huidinfo.nl en www.huidarts.com)

Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie
(www.nvdv.nl en www.huidarts.info)

Aantekeningen

